

IMPACTUL CRIZEI FINANCIARE MONDIALE ASUPRA SECTORULUI ENERGIEI SI POLITICILE UE DE CONTRACARARE A EFECTELOR ACESTEIA

Mariana PAPATULICĂ

Abstract

The economic crisis did not altered the deep structural changes underway in global energy markets - growing energy demand in developing countries and growing concerns about limiting carbon emissions - and revealed how oil, coal and gas markets could help solving major energy challenges ahead.

The current crisis has led to declining prices and slower economic growth. But this is nothing more than a break. Resource-rich countries continue to use their assets to promote their own interests, to expand areas of influence and to create alliances with partners similar to them. Similarly, transit countries and importing energy are trying to assert their positions. These forces are about to change the nature of international business.⁹

The future security of supply will depend on the new interconnections both within and outside the EU, the increased energy saving practices, promoting smart networking and measuring technologies. Affordable energy for industrial and private consumers, will continue to be a challenge, but addressing it at a common European level, will be more effective and will generate economies of scale for the benefit of consumers.

Key Words: Energy, energy security, infrastructure, low carbon emissions, energy efficiency, smart grids, renewable energy

Jel classification: H 25, L 52, Q 24, Q 25, Q 28, Q 51, Q 5

⁹ The Impact of the Financial and Economic Crisis on Global Energy Investments, IEA/OECD, 2009

1. IMPACTUL CRIZEI FINANCIARE ASUPRA SECTORULUI ENERGIEI

Criza economică și financiară a avut un impact negativ, în primul rând, asupra **investițiilor în infrastructura de producere a energiei**, pe care le-a afectat sub două aspecte¹⁰: i) reducerea posibilităților de creditare pentru *companiile energetice*, atât pentru derularea activității curente cât și pentru proiecte noi, din cauza paralizării piețelor de credit; ii) scăderea profiturilor.

Criza a avut consecințe mixte, contradictorii pentru companiile energetice. Pe de o parte, majorarea costurilor de capital a făcut ca investițiile să fie mai dificile. Aceasta a reprezentat o problemă mai ales pentru sectorul producător de surse regenerabile, unde investițiile sunt mai mari decât în alte sectoare energetice. Costurile majorate de capital au constituit o problemă și pentru companiile de transport și de conducte care au nevoie de investiții pe termen lung pentru finanțarea rețelelor de transport.

Rusia, Iranul, Venezuela au figurat printre statele producătoare cel mai sever afectate de criza financiară. Unii observatori au subliniat și un aspect pozitiv și anume temperarea “naționalismului energetic”; alții consideră că indiferent de concesiile de preț pe care aceste țări le-ar putea accepta, acestea vor fi pe termen scurt și de natură tactică. În plus, mai mulți analiști au atras atenția asupra numărului crescând de lucrători imigranți, fără lucru, din cauza reducerii investițiilor, în special în sectorul energetic și **asupra riscului ca această situație să genereze ample mișcări sociale în Asia Centrală și în unele state din zona Golfului.**

Totuși, statele furnizoare de energie tind să devină mai deschise către companiile multinaționale, deoarece acestea au nevoie de parteneri pentru a putea face față costurilor mari ale proiectelor energetice.

Din rațiuni strategice și de mediu, omenirea trebuie să-și reducă dependența de combustibilii fosili, dar investițiile diminuate ar putea încetini dezvoltarea tehnologiilor în domeniul energiilor regenerabile.

a) Efectul crizei financiare, s-a concretizat în intervalul 2008- începutul anului 2010 într-o restrângere a tuturor tipurilor de investiții în energie în

¹⁰ World Financial Crisis: what it means for security. Heiko Borchert și Karina Forster, IPA Berlin, 2009

majoritatea statelor de pe lanțul de producție, în special în proiectele celor mai riscante.

Impactul crizei asupra investițiilor variază considerabil atât în privința spectrului de combustibili cât și de la o țară la alta, reflectând diferențele în privința gradului de risc, al structurilor de piață și de proprietate, al situației pieței locale a creditului, al timpilor de execuție a proiectelor, al perspectivelor cererii pe termen scurt și mediu.

b) În sectorul în amonte (producție) de **țiței și gaze naturale**, s-au succedat multiple anunțuri de reducere a investițiilor de capital, amânări sau anulări de proiecte, din cauza declinului abrupt al prețurilor acestor materii prime, după vârful din iulie 2008 și a penuriei de lichidități financiare.

Criza economică și volatilitatea pieței au condus la cheltuieli de capital cu 20% mai mici pentru investiții în producția de țiței în 2009 față de 2008; estimările AIE arată că aproximativ 6 milioane de barili/ zi de noi capacități de producție au fost fie amânate, fie suspendate pe termen mediu.

Proiectele de valorificare a nisipurilor asfaltice din Canada s-au numărat printre primele amânate.

Scăderea investițiilor în sectorul petrolier și de gaz în amonte a fost mai accentuată în regiunile cu costurile cele mai mari de dezvoltare și unde industria este dominată de firme și proiecte de mică anvergură.

Din aceste rațiuni, scăderile cele mai ample s-au produs și vor surveni în continuare în statele ne-OPEC.

Diminuarea investițiilor pentru zăcămintele în exploatare riscă să accentueze rata de epuizare a acestora.

c) Investițiile în **sectorul energetic (producerea energiei electrice)** au fost sever afectate de dificultățile de finanțare, precum și de cererea scăzută. Consumul global de electricitate a scăzut cu 3,5% în 2009, prima reducere anuală de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

d) **Impactul crizei asupra emisiilor de gaze cu efect de seră** a depins de modul în care criza a afectat investițiile în diferite tipuri de tehnologii energetice.

Pe termen scurt, încetinirea ratei de creștere economică, a avut ca efect reducerea ratei de creștere a emisiilor poluante. **Pe termen mediu și lung, criza poate conduce la emisii majorate**, deoarece prețurile diminuate ale

combustibililor foaili și dificultățile financiare reduc investițiile în tehnologii energetice curate, sporind dependența de capacități alimentate cu energie foailă.

e) Impactul asupra investițiilor în biocarburanți¹¹ s-a concretizat într-o reducere dramatică a acestora în anii 2009 și 2010. Industria biocarburanților este cea mai vulnerabilă la declinul prețurilor țițeiului, din cauza costurilor ridicate de producție și a producției relativ reduse – datorită volumului limitat de biocarburanți care poate fi absorbit în producția carburanților clasici (benzina+motorină) – respectiv, de maximum 5-10 %.

O serie de construcții de noi biorafinării pe plan mondial au fost atopate și multe alte capacități aflate în ultimii ani în funcțiune sau nefolosite din cauza deteriorării rentabilității operațiilor: prețul biocarburantului, în multe cazuri, este prea redus pentru a acoperi costurile mari ale materiilor prime și ale funcționării instalațiilor.

În plus, *costurile majorate ale creditelor și restricționarea accesului la surse noi de finanțare s-au adăugat schimbărilor apărute în cadrul de reglementare*, referitor la avantajele asupra mediului, ale tehnologiilor de producere a biocarburanților de primă generație și au diminuat disponibilitatea de investiții.

Pe plan mondial, sursele de finanțare a biorafinării au scăzut de la aproximativ 5,7 miliarde dolari în trim.IV 2007, la 1 miliard în trim.IV 2009.

Dezvoltatorii de proiecte de acum reducă și cumpărătorii independenți de electricitate s-au izbit de dificultăți în finanțarea proiectelor lor și au preferat să vândă unor actori mai stabiliți.

S-a observat o puternică tendință spre fuziuni între firme cu potențial mai redus, deoarece banii au fost împrumutați doar corporațiilor cu bilanțuri contabile foarte bune. Având în vedere că afacerile mai mari în general au beneficiat de acuritatea oferită de dezvoltatori mai mari, mai credibili, aceștia în mod natural reușesc să perfecteze mai repede afaceri în circumstanțe dificile decât proiectele mai mici.

De remarcat faptul că investițiile în proiecte de energii regenerabile au scăzut mai rapid în SUA decât în UE, unde proiectele eoliene și solare – în special în Spania – au continuat să fie finanțate. Și în China, volumul investițiilor în

¹¹ The Global financial crisis and its impact on renewable energy finance; Frankfurt School of Finance and Management, Bankakademie, HIB, 2009

regenerabile a scăzut, dar guvernul și-a asumat un rol mai activ în sprijinirea acestui sector prin cererea internă.

UE s-a confruntat cu o reducere a numărului de noi capacități de producere a biocombustibililor, din cauza prețurilor scăzute ale diesel-ului (majoritatea biocarburanților produși sunt metil eteri, care se amestecă în diesel) și a problemelor de finanțare.

O reducere a țintei UE în privința ponderii biocarburanților în totalul consumului de carburanți de transport la 5% în 2015, decizia de a revizui la 10%, în 2014, ținta pentru 2020, care a rămas nemodificată, precum și incertitudinea în legătură cu politica de venituri din perspectiva sustenabilității, au subminat interesul pentru construcția de noi capacități de producție.

2. PERSPECTIVE POST-CRIZĂ, PE TERMEN SCURT, ALE SECTORULUI ENERGIEI

Din rațiuni strategice și de protecție a mediului, omenirea va trebui să-și reducă dependența de combustibilii fosili. Dar diminuarea disponibilului pentru investiții, ca efect direct al crizei financiare va încetini dezvoltarea tehnologiilor în domeniul energiilor regenerabile, în special a celor de generația a II-a.

Costurile mari ale acestor investiții pot conduce la neîndeplinirea țăintelor privind limitarea emisiilor de bioxid de carbon. Dacă actualele ținte rămân nemodificate, producătorii pot transfera procesele de producție intensive în CO₂, către regiuni cu standarde mai reduse. Acest fapt ar putea îmbunătăți bilanțul în CO₂ al unei regiuni în detrimentul alteia. De asemenea, subvențiile pentru energii regenerabile ar putea intra sub presiune. Acestea au condus deja la dispute comerciale între SUA și UE.

Investitorii vor prefera să evite investițiile cu grad mare de risc, așa încât finanțarea unor proiecte pentru energii curate va fi disponibilă, în primul rând, pentru tehnologii verificate și pentru piețe atractive.

Odată cu încheierea recesiunii, creșterea probabilă a economiei ar putea anula beneficiile obținute pe termen scurt, din reducerea emisiilor.

Agencia Internațională a Energiei a recomandat guvernelor să se implice în sprijinirea investițiilor în eficiență energetică și în energie curată (regenerabile),

fie prin investiții directe, fie prin stimulente fiscale pentru dezvoltarea și comercializarea de tehnologii mai eficiente energetic.

Pe de altă parte, investițiile necesare pentru a asigura atingerea obiectivului de limitare a creșterii temperaturii globale cu doar 2°C depășesc cu mult investițiile alocate prin pachetele de stimulente pentru redresarea economică.

Pe termen scurt, principalul imbold pentru investiții în energii regenerabile va proveni de la politicile naționale ale guvernelor. Guvernele statelor dezvoltate au alocat 183 miliarde \$ pentru energie curată, în cadrul programelor de stimulente financiare, din care, 34 miliarde \$ pentru proiecte de energie regenerabilă.

Pe termen lung, există premise favorabile pentru dezvoltarea surselor regenerabile de energie.

Conform unui studiu întreprins de UNEP, SEFI, New Energy Finance, Frankfurt School of Finance & Management **perspectivele surselor regenerabile de energie trebuie privite într-o perspectivă optimistă.**

În urma interpelării mediului de afaceri din domeniu, 84% dintre specialiști au apreciat că, **în următorii 2-3 ani, investițiile vor fi axate pe tehnologii mature, tratate în piață, mai degrabă decât pe inovație.**

Deși investițiile în proiecte energetice au scăzut drastic în 2008 și 2009, tehnologiile noi, cele mai promițătoare, beneficiază de investiții, deși la o scară mai redusă, deoarece se află într-un stadiu mai incipient al ciclului lor de dezvoltare.

Deși gradul de finanțare al proiectelor a scăzut, o serie de tranzacții au continuat să fie efectuate chiar în condiții de criză. Interesul s-a îndreptat cu precădere către calitatea și performanțele proiectelor și ale participanților. Impactul pe termen lung ar putea fi pozitiv, deoarece calitatea proiectului va fi sever monitorizată.

Băncile caută să-și reducă ponderea lor în proiecte, și implicit, cota de risc, asigurându-se că dezvoltatorul este cel care pierde dacă proiectul nu este viabil.

Cerințele colaterale ridicate în sectorul biocombustibililor reflectă percepția unui risc mai ridicat din partea băncilor. Aceasta indică faptul că **sectorul biocombustibililor, este fie mai riscant, fie nu este prea interesant pentru bănci, comparativ cu proiectele de energie eoliană și solară.**

Deși un mare număr de proiecte au perioade de rambursare a împrumuturilor mai mari de 10 ani, durata maximă a fost redusă în unele cazuri la 5 ani. De pildă, în 2009, volumul finanțărilor disponibile, cu perioadă de rambursare pe 10 ani s-a redus cu 25-40%. Totuși, unele banci (Group.BBVA și Scamaeder) au majorat volumul împrumuturilor acordate sectorului de regenerabile.

Climatul financiar actual conduce la concluzia că, în general, proiectele au fost amânate, mai degrabă decât anulate.

Impactul schimbărilor la nivelul prețurilor țițeiului și gazului asupra proiectelor de RES se va diminua în timp, deoarece, într-o perspectivă de timp relativ scurtă, de maximum 2 ani, prețurile țițeiului și gazului își vor relua creșterea, în timp ce tehnologiile de producere a RES se vor ieftini.

Pe termen scurt, tehnologiile de producere a surselor regenerabile vor fi mai acumpe comparativ cu cele tradiționale pentru producerea energiei foaile, dar vor continua să beneficieze de subvenții guvernamentale, care să le permită să fie competitive.

Deși este oarecum prematur să definim **câștigătorii și perdantii** din recenta criză, unele tendințe se conturează deja, în aenaul că, **marile corporații se reliefează în postura de câștigători, cu o poziție întărită.**

Volumul actual al investițiilor indică o deplaaare dinapre investitorii financiari ca principală sursă de capital – către guverne și corporații.

Totuși, este de preaupua că va dura ceva timp până când auportul guvernamental să producă efecte, din cauza hiatua-ului în investiții din 2009 și parțial, și din 2010.

Există o largă percepție potrivit căreia, energia regenerabilă va continua să reprezinte un activ important și sustenabil pentru investiții deoarece atât întreprinderile (utilitățile) cât și guvernele caută să-și îndeplinească țintele obligatorii privind sursele regenerabile de energie și emisiile de gaze.

Pentru UE a fost emisă ideea potrivit căreia procesul investițional în regenerabile va cunoaște o întârziere de 2-3 ani, urmând să fie reluat la parametrii normali, din 2012.

Cât privește **rolul guvernelor în promovarea surselor regenerabile de energie RES**, acesta va fi diferit de la o regiune la alta. Marea majoritate a

experților consideră că guvernele joacă un rol mai important în Europa, decât în SUA, în promovarea și auaținerea financiară a acestor auaae.

Deși companiile multinaționale din domeniul energiei preferă ne-interferența guvernamentală, **rolul statului ar putea crește ca un rezultat direct al crizei financiare.** Guvernele pot acționa ca finanțatori ai investițiilor în infrastructuri energetice, exceptând sistemul certificatelor verzi și al cotelor obligatorii, prin care Statul susține promovarea surselor regenerabile dar nu finanțează această piață, toate costurile fiind transferate la consumatori.

Acestea vor reintra în sectorul energetic ca jucători activi, fie prin intermediul companiilor de stat fie ca acționari. În sfârșit, companiile se pot asocia cu guvernele în parteneriate public-private, pentru a construi noi infrastructuri energetice, cum ar fi facilități de stocare a CO₂ și conducte.

În Uniunea Europeană, politicile în domeniul surselor regenerabile tind să fie mai bine fundamentate și mai consistente decât în alte zone, dar este posibil ca SUA să recupereze avansul UE, grație programului de cercetare și dezvoltare lansat de președintele Obama, care prevede investiții imense, de min.150 mrd.\$ în tehnologii curate.

Cooperarea științifică și tehnologică cu producătorii de energie poate stimula eficiența energetică și ajuta la protejarea climei.

Un dialog strategic asupra problemei securității energetice trebuie neaparat dezvoltat în cadrul Inițiativei de Cooperare Istanbul, a Consiliului de Cooperare al Golfului, al Forumului Energetic Internațional și al OPEC. Aceste instituții trebuie să stimuleze dialogul în probleme referitoare la combinarea conceptelor de prosperitate economică, politică energetică, stabilitate regională și obiective de mediu.

În plus, devine necesară stabilirea unor aranjamente directe cu companiile naționale de petrol și gaze, care pot servi ca vârfuri de lance pentru îmbunătățirea eficienței energetice în statele producătoare de energie și pentru promovarea siguranței și securității infrastructurii energetice.

3. SOLUȚII INTERMEDIARE INIȚIATE DE UE, ÎN DOMENIUL ENERGIEI, PENTRU IEȘIREA DIN CRIZĂ

Ca reacție la criza economică și financiară din Europa fost promovat *Programul Energetic European pentru Redresare (PEER)*¹², care își are originea în *Planul european de redresare economică*, adoptat de Comisia Europeană, la 26 noiembrie 2008. Planul a necesitat acțiuni coordonate la nivel național, completate cu acțiuni directe ale UE, care au urmărit infuzia de putere de cumpărare și impulsivitatea cererii în economie printr-o susținere bugetară imediată, care se ridică la 200 de miliarde euro.

Pe măsură ce criza financiară și economică s-a extins, au fost necesare intervenții financiare publice pentru facilitarea investițiilor în rețele energetice și în producerea inovatoare de energie din surse regenerabile, precum și pentru accelerarea dezvoltării de tehnologii de captare și stocare a dioxidului de carbon. Uniunea Europeană a intervenit prin propunerea unei serii de măsuri adecvate și bine direcționate în sprijinul creșterii investițiilor în sectorul energetic.

Acesta este contextul în care Parlamentul European și Consiliul au adoptat Regulamentul (CE) nr. 663/20091 privind elaborarea Programului energetic european pentru redresare (PEER).

PEER reprezintă un instrument financiar al cărui obiectiv general este acela de a aduce Uniunea Europeană mai aproape de îndeplinirea obiectivelor în ceea ce privește energia și schimbările climatice, și anume securitatea și diversificarea resurselor energetice, funcționarea pieței interne a energiei și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Pentru urmărirea acestor obiective, PEER a fost dotat cu un pachet financiar de 3980 milioane EUR destinat sprijinirii a trei subprograme: 1) proiecte privind infrastructura de gaze naturale și de energie electrică; proiecte privind energia eoliană *offshore (offshore wind electricity - OWE)*; proiecte de captare și stocare a dioxidului de carbon (*carbon capture and storage - CSC*).

¹² COM(2010)191 final, RAPORTUL COMISIEI CĂTRE CONSILIU SI PARLAMENTUL EUROPEAN privind punerea în aplicare a Programului energetic european pentru redresare

Această contribuție din partea Uniunii este acordată sub formă de subvenții pentru promotorii de proiecte în cele trei domenii ale programului.

Proiectele au fost identificate în prealabil, iar măsurile concrete privind punerea în aplicare a proiectelor, precum și promotorii acestora, sunt selectați printr-o cerere de propuneri, pe baza unor criterii detaliate de eligibilitate, selecție și acordare. Subvențiile pot acoperi până la 50% din costurile eligibile de investiții în cazul proiectelor privind infrastructura de gaze naturale și de energie electrică și OWE, și până la 80%, în cazul proiectelor CSC.

PEER reprezintă o abordare inovatoare în ceea ce privește finanțarea comunitară a infrastructurii și a aplicării tehnologiilor în sectorul energetic. Trebuie observat că **UE sprijină proiectele energetice și prin instrumente financiare, cum ar fi fondurile structurale, precum și prin împrumuturi acordate de Banca Europeană de Investiții și instrumente financiare specifice.**

Din perspectiva redresării economice, pentru ca un plan de stimulare să fie eficient, trebuie injectate urgent fonduri în economie. Regulamentul privind PEER impune ca angajamentele juridice de punere în aplicare a PEER să fie îndeplinite până la 31 decembrie 2010. Pentru a maximiza impactul din punct de vedere al obiectivelor privind politica energetică și redresarea economică, PEER se axează pe un număr relativ redus de proiecte de o importanță strategică deosebită. Identificarea proiectelor a fost determinată de orientările în materie de politică energetică stabilite în cea de-a doua revizuire strategică a politicii energetice și în planul strategic pentru tehnologiile energetice, având în vedere progresele înregistrate în punerea în aplicare a programului RTE-E și un echilibru geografic adecvat, precum și consultările cu părțile interesate în domeniile incluse în program. Din perspectiva acestei abordări, subvențiile sunt acordate în funcție de capacitatea solicitanților de a contribui la modernizarea și perfecționarea rețelelor energetice europene, la aplicarea de tehnologii strategice cu emisii reduse de dioxid de carbon. Alte criterii esențiale de atribuire a subvențiilor sunt: măsura în care lipsa accesului la finanțare întârzie punerea în aplicare a acțiunii, măsura în care subvenția comunitară va stimula investițiile publice și private, precum și impactul social, economic și ecologic.

În vederea asigurării securității aprovizionării cu energie durabilă și la prețuri competitive în anii și deceniile care urmează, **UE are sarcina urgentă de**

a extinde, reînnoi și realiza interoperabilitatea infrastructurii sale energetice și de a-și decarboniza producția de energie, prin aplicarea de tehnologii strategice cu emisii reduse de dioxid de carbon. Această evoluție este determinantă pentru ca, până în 2020, UE să atingă obiectivele la a căror îndeplinire s-au angajat toate statele membre, și anume reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a consumului de energie primară cu 20%, precum și creșterea ponderii energiei din surse regenerabile la 20% din consumul final de energie.

Investițiile în infrastructura de gaze naturale și de energie electrică sunt necesare pentru a încuraja comerțul cu energie și a sprijini dezvoltarea unei piețe interne de energie cu adevărat funcționale.

Infrastructura de rețea pentru transportul și comercializarea energiei pe teritoriul UE trebuie integrată în continuare prin construirea legăturilor lipsă. O serie de state membre, în special din Europa de Est și de la periferia (geografică) a UE, trebuie să fie mai bine conectate cu restul Uniunii Europene. În plus, siguranța aprovizionării necesită rețele energetice integrate pe teritoriul UE, precum și diversificarea rutelor de transport de energie și a resurselor energetice din afara granițelor UE, inclusiv a resurselor care ajung în UE sub formă de gaze naturale lichefiate (GNL).

În acest cadru, PEER sprijină proiectele mature care, imediat ce vor fi operaționale, vor realiza următoarele obiective:

- **vor furniza Uniunii Europene o capacitate adițională de aproximativ 50 milioane metri cubi de gaz/an, provenit din afara Europei**, transportat prin conductele Nabucco, ITGI-Poseidon, GALSI, și prin noile terminale pentru gaze naturale lichefiate din Polonia și Cipru;
- **vor contribui la consolidarea rețelei europene de gazoducte prin dezvoltarea de noi puncte de interconectare sau prin întărirea celor existente**
- **vor pune în aplicare fluxul invers în părțile esențiale de interconectare ale sistemelor de transport de gaze naturale** din Portugalia, România, Austria, Slovacia, Republica Cehă, Ungaria, Letonia, Lituania și Polonia, pentru a permite cooperarea și tranzacțiile cu gaz în ambele direcții cu țările învecinate și, prin extrapolare, cu statele mai îndepărtate;

- vor sprijini extinderea rețelei europene de electricitate prin consolidarea capacității de interconectare între Spania și Franța, Portugalia și Spania, Austria și Ungaria, Irlanda și Regatul Unit, precum și în Germania Centrală;
- vor integra regiunile izolate și „insulele de energie” prin construirea de noi puncte de interconectare importante între statele baltice (Estonia, Letonia, Lituania) și piața nordică de electricitate (Finlanda, Suedia, Danemarca, Norvegia), precum și între Malta și Italia, respectiv între Sicilia și partea continentală a Italiei.

Proiectele privind PEER susțin testarea, fabricarea și aplicarea la scară largă a turbinelor și a structurilor de fundație *offshore* inovatoare prin:

- 4 proiecte de instalare de parcuri eoliene de mari dimensiuni în partea germană a Mării Nordului (Bard I, Global Tech I, Nordsee Ost, Borkum West II);
- 1 proiect de realizare a unei instalații *offshore* de testare a energiei eoliene în largul localității Aberdeen (Marea Britanie);
- 1 proiect de realizare a următoarei etape a construcției parcului eolian de la Thornton Bank, în partea belgiană a Mării Nordului.

De asemenea, proiectele din cadrul PEER susțin dezvoltarea de soluții pe bază de module pentru integrarea în rețea a unei părți considerabile din energia electrică generată de turbine eoliene prin intermediul:

- unui proiect care oferă o soluție de interconectare integrată pentru parcurile eoliene din regiunea Kriegers Flak, în Marea Baltică (Germania, Danemarca);
- unui cablu care interconectează Țările de Jos și Danemarca, utilizând tehnologia de curent continuu de înaltă tensiune (HVDC), care permite conectarea parcurilor eoliene *offshore* la rețeaua *onshore*;
- unui centru *offshore* pe conexiunea HVDC prevăzută între insulele Shetland și Scoția (care va servi drept platformă multi-terminală pentru conectarea parcurilor eoliene planificate și generarea de energie marină).

O altă categorie de proiecte selectate pentru primirea de subvenții pentru dezvoltare, se referă la **tehnologiile de captare și stocarea dioxidului de carbon (CSC)**.

Centralele electrice pe bază de combustibili fosili și industria grea sunt printre cei mai mari emițători de CO₂, generând 52% din emisiile totale de CO₂ la scară mondială. Combustibilii fosili vor continua să fie folosiți pentru producerea de electricitate și, chiar dacă resursele regenerabile cuceresc o cotă de piață mai mare nu se anticipează o scădere a utilizării cărbunelui în deceniile următoare. Datorită capacității sale de a decarboniza generarea de energie, CSC poate contribui, în mod considerabil, împreună cu eficiența energetică și sursele de energie regenerabilă, la îndeplinirea obiectivelor privind reducerea emisiilor de CO₂. În ciuda acestui fapt, această tehnologie nu este, deocamdată, viabilă din punct de vedere comercial și trebuie testată. PEER abordează această problemă prin sprijinirea a șase proiecte de demonstrare a CSC prevăzute să dezvolte conceptul de CSC, să reducă costurile de funcționare și de investiție ale acesteia și să sensibilizeze publicul cu privire la această tehnologie. Aceste proiecte de pionierat pot pregăti calea pentru multe alte proiecte ulterioare, deoarece reprezintă demonstrații ale celor trei tehnologii principale de captare a CO₂, și anume post-combustia, oxi-combustibilul și ciclul combinat cu gazeificare integrată a cărbunelui (IGCC). De asemenea, proiectele utilizează toate opțiunile de stocare importante: acviferele saline *onshore* și *offshore*, precum și zăcămintele de hidrocarburi epuizate.

Un aspect deosebit de interesant îl reprezintă faptul că, de la început, **PEER pare să fi fost un catalizator al investițiilor în infrastructură**. Într-adevăr, maturitatea tehnică a proiectelor selectate se explică prin faptul că studiile de fezabilitate, analiza costurilor și a pieței, precum și strategiile de investiție, în anumite cazuri finanțate de programul RTE-E, au fost încheiate înainte de introducerea PEER. În ciuda acestui fapt, perspectiva sprijinului financiar din partea UE pentru cheltuieli de capital s-a dovedit decisivă în ceea ce privește lansarea efectivă a proiectelor. Contribuția UE va avea un efect de pârghie important.

Totuși, efectul de stimulare a creșterii economice al subvențiilor PEER nu este limitat la investițiile directe în proiectele selectate. Acest efect se extinde la nivelul lanțului de aprovizionare. Acest aspect se poate deja constata în sectorul eolian, în care proiectele contribuie la crearea sau garantarea a numeroase locuri de muncă în noi uzine sau linii de producție pentru fabricarea structurilor de fundație și a componentelor turbinelor eoliene, precum și în

asamblarea și instalarea *offshore* a acestora. O parte din aceste noi activități de producție se desfășoară în regiuni în care nivelul șomajului este extrem de ridicat.

Proiectele susținute de PEER pot prezenta un grad ridicat de complexitate tehnică, organizațională și financiară și implică așadar un anumit nivel de risc.

În cazul unora dintre proiectele eoliene, riscul principal este de natură tehnologică. În cazul altor proiecte, riscurile sunt preponderent de natură financiară (încheierea exercițiului financiar prevăzută în următoarele luni) sau administrativă (posibile întârzieri ale eliberării autorizațiilor).

În ceea ce privește proiectele CSC, punerea în aplicare decurge fără probleme.

4. RECONSIDERAREA DIRECȚIILOR DE ACȚIUNE PE TERMEN LUNG ALE UE ÎN DOMENIUL ENERGIEI: STRATEGIA ENERGETICĂ 2011-2020

Dacă Planul de redresare poate fi considerat o etapă tranzitorie, de reacție la situația creată de criza financiară și economică, în luna mai 2010, instituțiile comunitare au prezentat proiectul noii *Strategii energetice 2011-2020 a UE*,¹³ care va reflecta, pe termen mediu și lung, interesele statelor membre și va încerca să răspundă așteptărilor opiniei publice europene (securitatea aprovizionării cu energie la prețuri stabile).

Problematica energetică s-a impus pe agenda reuniunilor europene la nivel înalt, mai ales sub aspectul necesității de a asigura aprovizionarea neîntreruptă cu energie la prețuri competitive. **Obiectivele majore ale politicii energetice a UE sunt siguranța aprovizionării cu energie, creșterea competitivității pieței interne și promovarea energiei durabile.**

Aceste obiective au ghidat eforturile de acțiune pe *dimensiunea externă* (în raport cu țări terțe producătoare sau de tranzit) și pe *dimensiunea internă* (consolidarea pieței interne de energie și diversificarea mix-ului energetic pentru creșterea ponderii surselor alternative de energie). Energia a fost inclusă pe agenda dialogului cu state terțe (Ucraina, Turkmenistan, Azerbaidjan, Kazahstan)

¹³ Towards a new energy strategy for Europe 2011-2020, Stock taking document, mai 2010, Comisia Europeană

și în cadrul parteneriatelor cu țările partenere din cadrul politicii de vecinătate (Georgia, Armenia, Azerbaidjan, etc).

În contextul elaborării **Strategiei energetice Europa 2011-2020**, pentru **România** relevante sunt în special măsurile privind **dezvoltarea infrastructurii și crearea unui sistem energetic bazat pe emisii scăzute de carbon, care să recunoască contribuția sectorului nuclear**. Securitatea energetică poate fi promovată prin măsuri de diversificare a surselor de aprovizionare și rutelor de transport, în principal prin crearea coridorului sudic de aprovizionare cu energie a Europei cuprinzând proiecte importante pentru România cum ar fi gazoductul Nabucco, conducta petrolieră PEOP și posibil gazoductul South Stream. Dezvoltarea pieței interne a energiei are în vedere interconectarea rețelelor naționale de transport a energiei, extinderea sectorului energiei regenerabile, creșterea eficienței energetice, dezvoltarea de noi tehnologii în domeniul energiei, eco-energia etc.

Obiectivul general al politicii energetice europene rămâne acela de a asigura energie sigură, durabilă, la prețuri accesibile pentru toate întreprinderile și consumatorii deopotrivă. Provocările la nivel global în asigurarea securității energetice, progresul lent în combaterea schimbărilor climatice, nevoia de a recupera locurile de muncă în UE și de a investi în rețele de energie a impus necesitatea elaborării unei noi strategii energetice. Propunerile Comisiei pentru o Strategie "Europa 2020" includ o inițiativă-pilot pentru promovarea unor "Resurse-eficiente Europa".

Aceasta include angajamentul de a atinge obiectivele 20 - 20 - 20 în privința emisiilor de gaze cu efect de seră, energiilor regenerabile și a economiilor de energie (cu țintă de o reducere de 30% a emisiilor de gaze cu efect de seră în cazul în care condițiile de la nivel internațional vor fi favorabile). Se impune, de asemenea, finalizarea pieței interne a energiei și punerea în aplicare a Planului strategic european privind tehnologiile energetice (SET-Plan). Finalizarea pieței interne a energiei, realizarea de economii de energie și promovarea energiilor cu emisii scăzute de carbon sunt principalii vectori pentru a atinge obiectivele de competitivitate, durabilitate și securitate a aprovizionării. O bună funcționare a pieței interne, pe baza regională și a interconexiunilor pan-europene, vor servi tuturor consumatorilor, va asigura securitatea energetică și va permite tranziția spre un sistem de producere a energiei electrice cu emisii reduse de carbon.

Pe plan internațional, populația mondială în creștere și sporirea nivelului de trai al cetățenilor în economiile în curs de dezvoltare vor crea o cerere în creștere pentru resursele limitate de combustibili fosili. Țările care au fost anterior exportatori de energie devin acum importatori de energie. China devine rapid cel mai mare importator de energie din lume și chiar producători majori de petrol și de gaze, cum ar fi Iranul și Indonezia importă combustibili pentru a face față cererii în creștere pe plan intern.

În același timp, apar noi furnizori (în cazul biocombustibililor) iar economiile occidentale au reușit să-și reducă dependența de importuri (cum ar fi Statele Unite ca urmare a exploatării gazului din șisturi bituminoase).

UE nu are altă opțiune decât aceea **de a se asigura că politica sa energetică are o puternică și coerentă dimensiune internațională și de a integra energia în politicile și acțiunile aale externe.** În asigurarea unei aprovizionări stabile și sigure a resurselor de energie la prețuri accesibile, fapt care reprezintă o cerință primordială a pieței interne, 27 de state membre acționând împreună vor avea un impact mai mare decât un singur stat membru.

În timp ce evenimentele recente au subliniat faptul că **principala provocare ae referă la acuritatea viitoare a importurilor de gaz** nu trebuie uitate nici cazurile de disfuncționalități în aprovizionarea cu țiței. UE trebuie să elaboreze un răspuns coerent și unitar pentru a promova securitatea și stabilitatea în relațiile bilaterale și pentru a asigura modernizarea rețelelor existente și dezvoltarea de noi infrastructuri energetice.

Aceste evoluții subliniază, de asemenea, nevoia unei noi abordări cu **accent pe sursele de energie indigene** și al rolului pe care acestea îl pot juca în securitatea aprovizionării cu energie. Progresul tehnologic face posibilă utilizarea resurselor UE într-o manieră economică și durabilă.

În același timp, în viitorul previzibil, economia UE este probabil să rămână foarte dependentă de importurile de combustibili convenționali (cărbune, gaz, petrol). Ca urmare a dependenței aproape exclusive de petrol a sectorului de transporturi din UE, Europa se bazează pe importuri crescânde de motorină, cu scopul de a echilibra structura cererii de pe piața europeană de combustibili.

Această dependență se traduce într-o expunere destul de mare la piețele globale de astfel de produse. O astfel de expunere este deosebit de vizibilă în

cazul țițeiului, a cărui piață globală se caracterizează printr-o volatilitate semnificativă.

Măsurile UE pentru promovarea unei diversificări a surselor de energie în special în sectorul transporturilor, nu avansează suficient de rapid pentru a spori rezistența economiei UE la volatilitatea prețurilor. Amintim că, în anul 2008, prețul petrolului a ajuns la aproape 150 \$/baril, comparativ cu 10 \$/baril, în urmă cu un deceniu. Ulterior, prețul petrolului s-a prăbușit, după care, a crescut din nou, în 2010, la peste 80 \$/baril.

Acest grad de volatilitate nu distruge numai stabilitatea economică în ansamblu, ci dăunează și planificării investițiilor în proiecte de energie, mai ales în cele de gaz, în special datorită faptului că prețul gazelor naturale rămâne legat de prețul petrolului, în majoritatea contractelor continentale de gaze pe termen lung, fapt care subminează și mai mult stabilitatea livrărilor viitoare.

Criza financiară a exacerbat nevoia pentru o strategie eficientă în domeniul energiei. În timp ce criza a redus cererea de energie și emisiile de gaze, incertitudinea creată de criză a frânat mai multe proiecte energetice critice și a încetinit dezvoltarea tehnologiilor de dezvoltare a energiei. De asemenea, criza economică a exacerbat oferta de gaz pe plan internațional.

Atunci când cererea de gaze va crește ca urmare a ieșirii din criză a economiei, investițiile insuficiente din perioada de criză pot duce la deficite de aprovizionare care ar putea împinge din nou, în sus, prețurile și, prin urmare încetini redresarea și creșterea economică.

Ca urmare a crizei, cererea de energie și emisiile de gaze cu efect de seră au scăzut. Pe termen scurt, acestea ar putea părea știri pozitive din punctul de vedere al sustenabilității energetice.

Provocarea-cheie pentru UE este aceea de a se asigura că politicile de creștere economică care apar ca reacție la criză vor continua să reducă cererea și emisiile poluante și nu vor favoriza revenirea la curba ascendentă din trecut.

4.1. Direcții prioritare pentru strategia energetică a UE

În conformitate cu obiectivul convenit la nivel internațional de limitare a creșterii temperaturii globale cu două grade Celsius, comparativ cu nivelul din epoca pre-industrială, Consiliul European a fixat ca obiectiv, o reducere cu 80-

95% a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2050, comparativ cu nivelurile din 1990. Având în vedere faptul că aproximativ 80% din aceste emisii provin din procesul de utilizare a energiei (producția de energie electrică și termică, transport, arderea combustibililor fosili în clădiri, în sectorul serviciilor, și în industrie), reducerea consumului de energie, îmbunătățirea eficienței energetice și decarbonizarea ofertei de energie sunt componentele de bază ale oricărui demers spre realizarea decarbonizării.

Foaia de parcurs privind decarbonizarea energiei până în anul 2050, va cuprinde o serie de posibile căi de dezvoltare pentru producția și utilizarea energiei în Europa, în conformitate cu obiectivele pe termen lung privind clima și va explora căi eficiente de tranziție. Acest fapt ar trebui să servească drept bază pentru o mai bună evaluare a implicațiilor deciziilor actuale de politica energetică și o mai bună înțelegere a deciziilor de importanță strategică necesare în prezent. Noua strategie privind politica energetică pentru perioada 2011-2020 trebuie să fie pe deplin compatibilă cu obiectivul de decarbonizare a ofertei de energie, decarbonizarea luând în considerare, în special, perioadele lungi de investiții din sectorul energetic.

4.1.1. INFRASTRUCTURILE ENERGETICE

Un punct cheie în politica energetică a UE în următorii ani îl vor reprezenta **infrastructurile energetice**.¹⁴ Până în 2020, este esențial ca UE să dispună de rețele de energie care:

- 1) să formeze coloana vertebrală a unei piețe europene interne a energiei pe deplin integrată, care să asigure fluxuri continue de gaze și de energie electrică între statele membre, fără blocaje;
- 2) să asigure conectarea Europei la surse diversificate de aprovizionare din țări terțe;
- 3) să permită accesul producției de energie regenerabilă, off-shore și onshore, în sistemele de distribuție din Uniunea Europeană;
- 4) să fie inteligente, adică să permită integrarea inteligentă a unor acțiuni ale producătorilor și consumatorilor cu scopul de a asigura livrarea eficientă de bunuri durabile, economice și sigure de energie.

¹⁴ COM (2010)203

Ca un pas ajutător spre crearea unor asemenea rețele, Comisia Europeană intenționează să prezinte, până la sfârșitul anului 2010, o propunere pentru un nou **Pachet de infrastructură energetică**, care va constitui baza strategiilor viitoare pentru dezvoltarea infrastructurii și interconexiunilor la nivel european și va pregăti înlocuirea cadrului actual pentru Rețelele Trans-Europene pentru energie.

Raportul de Implementare TEN-E (COM(2010)203), adoptat la 4 mai 2010, pune în evidență prioritățile, care urmează să fie aprofundate în pachet. Pachetul va aborda deficiențele cadrului actual TEN-E și provocările și dificultățile cu care infrastructura de energie se confruntă sau se va confrunta în viitor. Pentru a satisface obiectivele energetice ambițioase ale politicii în domeniul climei, rețelele trebuie să se extindă la nivel european, pentru a permite dezvoltarea și buna funcționare a pieței interne a energiei. Aceste rețele trebuie să devină mai flexibile, pentru a permite integrarea energiilor regenerabile și a noilor tehnologii cu emisii reduse de carbon, cum ar fi CSC, în rețele.

Un domeniu prioritar îl vor constitui rețelele inteligente, care vor permite crearea unor sisteme mai active de transmisie și distribuție în scopul de a îmbunătăți eficiența, fiabilitatea, flexibilitatea și accesibilitatea. Dezvoltarea tehnologiilor care pot asigura un management mai eficient al rețelelor la nivelul distribuției și interoperabilitatea acestora va permite integrarea prelucrării informațiilor și a funcționalității de comunicare.

Dimensiunea externă a infrastructurii și diversificarea rutelor de aprovizionare și a surselor de aprovizionare vor trebui abordate în special în sectorul gazelor naturale și al petrolului. În plus, Comisia va examina modul în care va putea să accelereze procedurile de autorizare, luând în considerare faptul că comunitățile locale sunt adesea rezistente la infrastructurile energetice aflate în imediata lor vecinătate, precum și modul în care va putea să intensifice coordonarea între statele membre pentru a finaliza proiectele de infrastructură de interes european.

Va fi necesară, de asemenea, *îmbunătățirea rezilienței rețelelor energetice existente*, pe baza unei abordări comune și coordonate pentru evaluarea vulnerabilității infrastructurilor importante la evenimente meteorologice extreme.

Referitor la finanțare, investițiile viitoare în rețele ar trebui să continue să fie finanțate în principal din tarifele plătite de utilizatori. Cel de-al treilea pachet legislativ privind piața internă a energiei a creat baze solide pentru investițiile în infrastructură, în special prin intermediul Planurilor de dezvoltare a rețelelor pe 10 ani care sunt dezvoltate de către ENTSO. ACER & ENTSO vor avea un rol-cheie în îmbunătățirea configurației pieței de energie electrică și gaze și în pregătirea pieței pentru viitoarele provocări, cum ar fi integrarea energiilor regenerabile. Cu toate acestea, va trebui găsit un echilibru optim între principiul "utilizatorul plătește" și respective, "contribuabilul plătește".

4.1.2. SISTEM DE ENERGIE CU EMISII REDUSE DE CARBON

Pregătirea trecerii către un sistem energetic cu emisii scăzute de carbon necesită utilizarea a diferite instrumente. O reducere a emisiilor din producția și utilizarea energiei poate fi realizată în următoarele trei moduri: reducerea emisiilor, restrângerea necesarului de energie și creșterea producției și consumului de energie fără emisii de carbon.

- **Reducerea emisiilor** este obiectivul general vizat de măsura de decarbonizare a economiei care presupune politici în diferite sectoare, cum ar fi energia, transporturile, agricultura, precum și utilizarea instrumentelor bazate pe piață, cum ar fi semnalele privind prețul, fiscalitatea și ETS.
- **Reducerea consumului energetic** reprezintă o prioritate cheie și necesită politici consolidate la toate nivelurile. Obiectivul de a realiza economii de energie de 20% până în 2020 este un obiectiv indicativ general; nu există obiective individuale pentru statele membre.

În cadrul noii strategii Europa 2020, Comisia a intrat într-un dialog cu statele membre, cu privire la modul de determinare a obiectivelor naționale, ceea ce ar facilita monitorizarea strictă a evoluției față de obiectivele comune ale UE precum și ajustarea mai regulată a strategiilor naționale.

- **Pentru majorarea producției și a utilizării energiei fără emisii de carbon**, un instrument important îl va constitui înlocuirea urgentă a capacităților de generare a energiei electrice, uzate fizic.

În cea de-a doua Revizuire a Strategiei energetice, Comisia subliniază că, în cazul în care deciziile strategice de investiții sunt adoptate rapid, ponderea

producției europene de electricitate cu emisii reduse de carbon la începutul anilor 2020, ar putea ajunge la 65%, față de nivelul actual de 44%. Această orientare către surse de energie cu emisii reduse de carbon va aduce, de asemenea, beneficii suplimentare și în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu energie.

Pentru decarbonizarea capacităților UE generare a electricității, va fi necesară dezvoltarea masivă a energiei regenerabile (în special pentru a atinge obiectivul de 20% energie regenerabilă) alături de alte surse cu emisii reduse de carbon, inclusiv energia nucleară pentru statele membre care aleg această sursă de energie în mixul lor de surse primare de energie.

Îmbunătățirea sistemului de comercializare a emisiilor combinată cu norme îmbunătățite de alocare a emisiilor vor continua să reprezinte un instrument-cheie pentru a asigura decarbonizarea sistemului energetic. Evoluțiile potențiale care conduc la scurgeri de carbon în producția de energie electrică trebuie monitorizate îndeaproape și, dacă este cazul pot fi rezolvate prin măsuri corespunzătoare.

Pe termen mai lung, vor trebui avute în vedere:

- Utilizarea instrumentelor bazate pe piață pentru a da semnale de preț adecvate și stimulente pentru economii de energie, utilizarea inteligentă a energiei și intersubstituția unor combustibili, prin intermediul sistemului de comercializare a emisiilor (ETS), impozitarea energiei și eliminarea treptată a subvențiilor pentru combustibilii fosili.
- Promovarea achizițiilor publice pentru a facilita adoptarea de către piață a tehnologiilor cu nivel redus de carbon.
- O abordare mai coordonată la nivel european a modului de acordare a licențelor și a cadrului de certificare a investițiilor în domeniul energiei nucleare.

4.1.3. INOVAȚIA TEHNOLOGICĂ

Inovația tehnologică va fi crucială pentru ca UE să își îndeplinească obiectivul 20-20-20, în lupta împotriva schimbărilor climatice. Inovarea va fi necesară pentru a dezvolta tehnologii eficiente¹⁵ și cu emisii reduse de carbon (de

¹⁵ European plan for research and innovation, septembrie 2010, Comisia Europeană

energie regenerabilă, de stocare a energiei, a eficienței energetice, inclusiv tehnologii digitale, CSC, și cercetarea privind producția nucleară dintr-o nouă generație și depozitarea în condiții de siguranță a deșeurilor nucleare). Nivelul cheltuielilor publice și private în domeniul cercetării și dezvoltării în inovare în domeniul tehnologiilor de energie trebuie să fie substanțial mărite.

Pe termen mai lung vor fi avute în vedere următoarele obiective:

- Identificarea eșecurilor pieței și a blocajelor investițiilor private în inovare și explorarea potențialului de a institui noi instrumente financiare inovatoare (de exemplu, un Fond european de energii cu emisii scăzute de carbon sau împrumuturi cu dobândă mică garantată) pentru a elimina aceste bariere și a utiliza fondurile UE ca pârghie pentru a stimula investițiile private.
- Lansarea unui set de mari programe de inovație industrială, de importanță strategică pentru viitorul energetic european.

4.1.4. O POLITICĂ EXTERNĂ MAI BINE COORDONATĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI

UE trebuie să continue să dezvolte acțiuni comune mai susținute și măsuri de însoțire privind diferite aspecte ale politicii externe în domeniul energiei, cu scopul de a-și spori influența pe piețele energetice regionale și globale, de a proteja integritatea pieței interne și securitatea aprovizionării cu energie pentru toate statele membre.

Dezvoltarea de instrumente inovatoare de reducere a emisiilor de carbon, eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare pentru combustibilii fosili și abordarea problemei transferului de tehnologie în domeniul energiei vor trebui să figureze cu prioritate pe ordinea de zi a programelor de cooperare în domeniul energiei.

UE va trebui să se concentreze pe aplicarea strictă a calendarelor de punere în aplicare a reglementărilor UE în statele partenere din Balcanii de Vest, semnatare ale Tratatului Energiei. De asemenea, UE va căuta să-și sporească influența în dezbaterea globală privind utilizarea resurselor naturale limitate de energie ale Pamântului și impactul lor asupra mediului.

În acest scop trebuie promovate standarde globale privind utilizarea în

condiții de siguranță a energiei nucleare, eficiența energetică, rețelele inteligente și utilizarea energiei regenerabile. Asemenea standarde globale și un climat deschis de investiții vor lărgi, de asemenea, piața potențială pentru întreprinderile europene, care vor putea capitaliza avantajele lor în domeniul inovației și inovării tehnologice și a know-how-ului, care ar trebui să stimuleze competitivitatea industriei UE.

Sintetizând, **principalele obiective în acest domeniu** vor fi:

- **Continuarea procesului de integrare a piețelor de energie cu vecinii UE**, prin mecanisme precum Comunitatea Energiei, Parteneriatul Estic, al Mării Mediterane și Inițiativa Baku, prin apropierea normelor și accesul pe piață în scopul de a promova diversitatea de bunuri, un mediu stabil și previzibil, atractiv pentru investitori și a eficienței energetice și a energiilor regenerabile.
- **Dezvoltarea eforturilor și inițiativelor UE pentru a încuraja și a convinge statele terțe să se conformeze standardelor internaționale de siguranță nucleară** și standardelor de securitate, în special prin cooperare consolidată cu Agenția Internațională pentru Energie Atomică.
- **O abordare coordonată la nivelul UE în proiectele majore de infrastructură în țări terțe**, inclusiv prin intermediul unor instrumente noi, cum ar fi dezvoltarea cooperării Caspice, care promovează diversificarea surselor de aprovizionare pentru UE, dezvoltarea coridorului sudic sau Inelul mediteranean.
- **Intensificarea eforturilor în organizațiile și inițiativele globale de energie** (de exemplu, AIE, G20, OMC) în vederea promovării unor piețe de energie deschise, transparente și competitive de energie.
- **Intensificarea cooperării cu țările consumatoare**, inclusiv economii emergente, pentru a promova adoptarea unor politici energetice durabile și o viziune comună privind securitatea energetică.